

FACIT®

Hembygds filatelisten

Nr 3 2015

Tidskrift för hembygdsfilateli

Årgång 32

Facit Special Classic 2016
Innehåller Nordens
frimärken fram till 1951 med
varianter och specialiteter

Facit Norden 2016
Nordens frimärken från 1951 och
framåt med varianter. Samt
perioden före 1951 med utgåva
och valör, utan varianter

Facit Postal IX
Den ovärderliga
katalogen
för alla samlare av
ortstämplar och
posthistoria

Facit Sverige 2015
Katalogen med alla
Sveriges frimärken
presenterade i färg

Fråga Din frimärkshandlare
eller i Din lokala bokhandel.

Distributörer:

Collectia AB
Box 43
310 20 KNÄRED
0430-50743
info@collectia.se
www.collectia.se

SAFE Album AB
Bruksgatan 30
252 23 HELSINGBORG
042-144982
mail@safealbum.se
www.safealbum.se

FACIT FÖRLAGS AB, Box 537, 201 25 Malmö
info@facit.se www.facit.se

swestamp

Offentlig stämpelauktion i december.

Bl.a. styckas en omfattande samling
stämplar på 12 öre vapen.

Skanör
båg

Falun
arabesk

Stjärn-
stämpel

Alanäset

Lästringe

Melen

Stensele

Stora Tuna

Särna

Unnaryd

Wiken

Åminne

Swestamp AB

Ejdervägen 50, SE-12349 FARSTA

swestamp@hembygdsfilateli.se

www.swestamp.se, www.hembygdsfilateli.se

Tel: 070-4960212

swestamp

Offentliga stämpelauktioner i maj/juni och december.

swestamp

Stämpelauktion
1 december 2013

Stämpelauktion
4 maj 2013

Swestamp AB
Ejdervägen 50
SE-12349 FARSTA
swestamp@hembygdsfilateli.se
www.hembygdsfilateli.se

Offentlig stämpelauktion
31 maj 2014

Swestamp AB, Ejdervägen 50

Offentlig stämpelauktion
30 december 2014

Swestamp AB, Ejdervägen 50
SE-12349 FARSTA
swestamp@hembygdsfilateli.se
www.hembygdsfilateli.se

Inlämning av
utvalda
stämplar
och
stämpel-
samlingar
mottages.
Sista
inlämningsdag
=
1 februari och
1 september.

Offentlig stämpelauktion
13 juni 2015

Swestamp AB, Ejdervägen 50
SE-12349 FARSTA
swestamp@hembygdsfilateli.se
www.hembygdsfilateli.se

Swestamp AB, Tel: 070-4960212

Ejdervägen 50, SE-12349 FARSTA

swestamp@hembygdsfilateli.se

www.hembygdsfilateli.se

Verksam 35 år inom
stämpelauktionsbranschen,
Sten Lagerholm.

Innehållsförteckning

Riksföreningen för Hembygdsfilateli	2
Ordföranden har ordet.....	4
<i>Anders Bock</i>	
Hälsingegårdar.....	5
<i>Åke Persson Hembygdsfilatelisterna, född och uppvuxen i Järvsö</i>	
Lbb-linje Blaiken- Kaskeluokt respektive Blaiken- Grannäs	6
<i>Erik Idhult</i>	
Gert Fredriksson	
Senaste SilverPostiljonpristagaren.....	7
<i>Åke Persson</i>	
<i>Bollnäs Filateli- och Vykortsförening</i>	
Eftertaxering.....	9
<i>Gunnar Zetterman</i>	
Porton - nedslag i dansk brevpöst	10
<i>Lars Wester</i>	
Arlöv - Efterlysning.....	18
<i>Jan Ottosson</i>	
”Hjärnblödningar”	22
<i>Kjell Arvidsson</i>	
Faser i klumpstämpelns utveckling	23
<i>Hans von Euler</i>	
SS Bore I:s grundstötning den 6 April 1950.....	29
<i>Gunnar Zetterman</i>	
Ångbåtspost efter Norrlandskusten.....	34
<i>Gunnar Lithén</i>	
Stämpeldatabasen	36
<i>Hans-Ove Aldenbrink</i>	
Bazarpost i Göteborg, del 1.....	38
<i>Gunnar Zetterman och Gunnar Lithén</i>	
C.W.T.L.	39
Möten Hösten 2015	40

Hembygdsfilatelisten

TIDSKRIFT FÖR MEDLEMMAR I RIKSFÖRENINGEN FÖR HEMBYGDSFILATELI

Tidskriften utkommer i februari, maj, september och december.

Riksföreningen för Hembygdsfilateli

RIKSFÖRENING INOM SVERIGES FILATELIST-FÖRBUND

Styrelsen

Ordförande

Anders Bock
Runebergsgatan 3
114 29 Stockholm
0708-49 06 39
anders.bock@comhem.se

Vice ordförande

Lars Wester
Tegelviksgatan 81
116 47 Stockholm
08-580 341 65
lwester89@gmail.com

Kassör

Alf-Göran Arneholm
Kopparvägen 43A 2tr
791 41 Falun
070-633 13 06
alarn2001@hotmail.com

Sekreterare

Kent Karlsson
Pyrolavägen 13 4tr
181 60 Lidingö
08-766 01 85, 070-370 25 03
kk.karlsson@comhem.se

Material till nästa nummer kan skickas till redaktören. **MANUSSTOP FÖR KOMMANDE NUMMER**
1/10, 20/1, 1/4 samt 20/6.

Ledamot

Gunnar Lithén
Vejlegatan 9 5tr
164 44 Kista
070-378 00 11
gunnar.lithen@gmail.com

Suppleanter

Hans von Euler
Skiljevägen 11
182 56 Danderyd
08-753 43 86, 072-250 06 89
hans.euler@telia.com

Göran Heijtz

Box 19541
104 32 Stockholm
arb.: 08-10 83 62, bost.: 08-10 74 01
goran@novastamps.com

Redaktör (adjungerad)

Gunnar Zetterman
Siargatan 15 2tr
118 27 Stockholm
08-642 40 48
gunnar@smps.se

Vår webbsida & e-post

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna
e-post: hb.filateli@gmail.com

Årsavgift

Årsavgiften är för närvarande 100 kronor.
Föreningens PlusGiro: 98 86 28-4

Færøske frimærker

28. september 2015!

f /faroestamps

Religion i vikingetiden

Kristne kors af forskellige typer indhugget i gravsten og stenredskaber eller indskåret i træ er fundet på flere lokaliteter fra Vikingetid og tidlig Middelalder på Færøerne.

Sepac 2015:

Ingen ved nøjagtigt hvornår mennesker begyndte at strikke, eller hvor det stammer fra, men det vides at uld har været et vigtigt produkt på Færøerne siden Vikingetiden.

H. N. J. Boghandel 150 år

H.N.J. boghandel er en af de ældste virksomheder på Færøerne og har været med til at forme færøsk kultur.

Juleevangeliet 3

Dette er den tredje udgivelse med tegninger efter Edward Fuglø som har juleevangeliet som tema. Denne gang viser frimærkerne de tre vise mænd og flugten til Egypten.

Frankeringsmærker 2015

75 års jubilæum for provisorierne fra 1940-41
1. oktober 2015 udgiver Posta frankeringsmærker med de sjældne provisorier, som blev anvendt under 2. Verdenskrig.

Besøg vores stand på Nordia 2015 i Täby: 30.10. - 01.11.15

Posta Stamps
Öðlnshædd 2
FO-100 Tórshavn
Færøerne

Tel. +298 346200
Fax. +298 346201
stamps@posta.fo

Køb frimærker på
www.stamps.fo

CN-DE-DK-ES-FO-FR-UK

Posta
FAROE ISLANDS

Ordföranden har ordet

Välkommen till vårt NORDIA-nummer!

Med många goda artiklar, stora som små, med många sidor och helt tryckt i färg. Och stort tack till alla ni som bidragit till detta! Utan er hade det här numret av vår tidskrift inte existerat. Och ett alldeles speciellt tack till Gunnar, vår redaktör, som ständigt kämpar med envishet och skicklighet att få ut tidskriften på banan.

Men glöm inte: ”Det är vi själva, alla medlemmar, som avgör om vi kan få ut fyra nummer per år”. Så SKRIV!! Stort som smått, artiklar, notiser eller varför inte ställa några frågor. Vi är 400 medlemmar så alltid borde det väl finnas någon som skulle kunna ge svar på

just dina frågor – tänk vilken samlad kompetens vi äger i föreningen.

Möts vi på NORDIA 2015? Jag hoppas det. Vi Hembygdsfilatelister finns på plats med vårt informationsbord, fyra egna ramar – och mycket viktigt – presentationen av den nya Stämpeldatabasen som kommer att vara en guldgruva för varje hembygdsfilatelist. Glöm inte heller att ta del av våra medlemmars fantastiska hembygdssamlingar!

NORDIA 2015 kommer att bli en fest för alla frimärkssamlare och filatelister, inte minst för oss Hembygdsfilatelister. Och inte säger man väl nej tack när man blir bjuden på fest, eller?

Anders Bock

Foto: Hans Strömberg.

Hälsingegårdar

Åke Persson Hembygdsfilatelisterna, född och uppvuxen i Järvsö

Cirka 100 personer hörsammade PostNords inbjudan till Frimärksfest på Världsarvsgården Kristofers i Järvsö 23 maj.

Det var en mycket trevlig dag med försäljning av PostNords produkter som anknöt till de nyutgivna frimärkena från Världsarvet Hälsingegårdar.

Dagen till ära hade en särskild specialstämpel framtagits och så fick varje besökare en gåva av PostNord.

Förutom syn av den vackra Världsarvsgården Kristofers så invigningstalade

Anders Johnson ambassadör och rådgivare till Unescorådet

Frimärksgravör Lars Sjööblom var på plats och visade upp sin svåra och skickliga gravyrkonst vilket intresserade många.

Servering med trubadur förgyllde fikastunden.

Vi speciellt inbjudna Hembygdsfilatelisterna riktar ett stort Tack till PostNords Elisabeth Björklund-Joback med stab för ett väl genomfört frimärkssevent på Världsarvsgården Kristofers i Järvsö.◇

Foto: Hans Strömberg (gäller även bilden på omslaget).

Lbb-linje Blaiken- Kaskeluokt respektive Blaiken- Grannäs

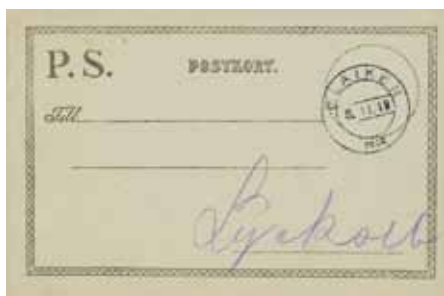
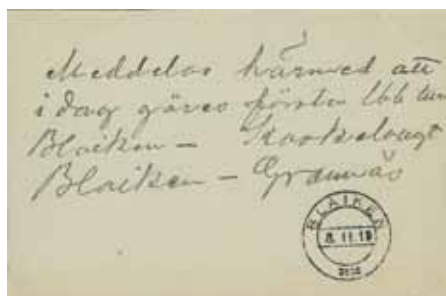
Erik Idhult

Jag har länge funderat hur lantbrevbäringen har fungerat och var sådana arkivuppgifter finns lagrade. Postkortet nedan är sålunda ett exempel som visar på en start av en lbb-linje Blaiken-Kaskeluokt respektive Blaiken-Grannäs.

Från Storuman räknat västerut ligger Blaiken på den norra sidan medan Kaskeluokt och Grannäs ligger på den södra sidan av sjön Storuman. Avståndet

mellan Storuman och Kaskeluokt är detsamma som till Blaiken, cirka 2,5 mil, medan Grannäs ligger på cirka 4 mils avstånd.

Det som är lite förbryllande är hur förbindelsen mellan södra och norra sidan ordnades. Hur ta sig från Blaiken och över till södra sidan. Med båt? Jag är för dålig insatt i inlandets kommunikationer. ◇

Postkort för nyöppnad lantbrevbärlinje samt karta över Storuman.

Gert Fredriksson

Senaste SilverPostiljonpristagaren

Åke Persson

Bollnäs Filateli- och Vykortsförening

Gert Fredriksson tillika med Postiljonens SilverPostiljon var speciellt inbjuden till Bollnäs Filateli- och Vykortsförenings våravslutning.

För undertecknad var det ett kärt återseende då jag redan 1993 med min hembygdssamling "Hälsingland postal dokumentation" fick emottaga Silver-Postiljonen som bästa exponat vid Solphil93. Det var första gången detta pris tilldelades en hembygdsfilatelismaling.

Jag minns att jag ej riktigt trodde mina ögon och öron när resultatet läs-

Gert Fredriksson och Åke Persson tillsammans med Postiljonens vandringspris SilverPostiljonen.

tes upp. På den tiden var det näst intill en omöjlighet att en hembygdssamling skulle belönas med detta förnämliga pris, Lars-Tore Eriksson, känd frimärksauktionär, som vid kvällens Palmarès satt vid samma bord sa till min fru Birgit att det var glädjande att en person med mindre plånbok får detta pris samtidigt som hembygdsfilatelin blir riktigt erkänd.

Det största för mig var att vara språngbrädan till att få hembygdsfilatelin rumsren och mera attraktiv i filateli-kretsar och Gert Fredriksson har nu med sitt fina exponat Kalmar län visat att vi

hembygdsfilatelisten är att räkna med. Gert blev även Svensk Mästare i filateli med sin samling Postvägar och stämplat till och från Kalmar läns fastland.

Stort tack Gert för att du kom och förgyllde vårt avslutningsmöte som också bjöd på fint väder med tipsrunda lotterier, varm korv, fika och en auktion där alla fick ta med 5 stycken objekt där nästan allt såldes.

Förutom arrangörsföreningen gästades mötet av deltagare från Rättvik, Ljusdal, Söderhamn, Hudiksvall, Gävle och Sandviken. ◇

.....

MEDDELANDE
Lösenbelagd försändelse

Nummer: **935639**

Bilagade försändelse är tillräckligt betald och har därför lösenbelägs.

Lösenbelägs	Kronor	Öre
Postens expeditionsavgift		
Summa att betala	3	60

För att ni skall få försändelsen så snabbt som möjligt och för att ni skall slipa att hämta den på Posten, bilar vi ut den som en den varit fullt betald.

Lösenbeläppet betalar ni erkänt genom att hemläsa detta kort med ovanstående belopp och lägga kortet i närmaste brevåda.

Om ni inte vill betala lösenbeläppet skall försändelsen lämnas tillbaka till Posten. Försändelsen återlämnas då till avsändaren eller, om avsändaren inte är angiven, till Postens försändelsekontor.

262 01 ANGELHOLM

Meddelande om lösenbelagd försändelse. Summan att betala var 3 kronor och sextio öre.

Eftertaxering

Gunnar Zetterman

Reglerna för underfrankerade brev ändrades från den 1 februari 1976. Sådana försändelser som hade uppgift om avsändaren skulle vidarebefordras till mottagaren, sedan de eftertaxerats.

Detta innebar att avsändaren fick en begäran om att i efterhand betala det felande portot plus en expeditionsavgift.

Själva försändelsen försågs med en stämpel eller anteckning om att den eftertaxerats och att den skulle behandlas som fullt frankerad.

Från Eric Johansson i Trollhättan har jag fått ett klipp, hittat i en låda med massvara, för säkerhets skull stämplat TVÅ gånger. Eric undrar hur vanliga dessa stämplat är. Någon som vet?

Boken *Stämpelfakta, Poststämpeln genom fyra sekler*, sid 394ff (Åke Eliasson) listar ett antal olika typer. ◇

Två andra varianter.

Bilder: Leif Bergman

Eftertaxerat, Brevet kan vara försenat på grund av att det är otillräckligt frankerat.

2004-08-19

Sign.

Porton - nedslag i dansk brevpост

Lars Wester

I Danmark användes skillingvalörer fram till 1875 och vikter i lod fram till 1.10.1865. Från den tidpunkten uttrycktes vikten i gram. Artikeln kommer att behandla danska porton för brev och brevkort, med extra fokus på portona till de nordiska länderna. Det särskilda nordiska postavtalet kom länge – åtminstone in på 1950-talet – att omfatta brev och brevkort, men inte trycksaker.

Brevporton

År 1851, när danska frimärken först utkom, kostade ett inrikes brev 4 skilling upp till 1 lod. Därefter 8 skilling upp till 2 lod, 12 skilling 3 lod och så vidare. Högsta vikt var 32 lod, vilket gällde fram till 1.10.1865. När vikten då övergick i gram gällde 4 skilling upp till 15 gram, 8 skilling till 125 gram

och 12 skilling till 250 gram som var maxvikt. Från 1.1.1869 var första vikt oförändrad men 15-250 gram ersatte de tidigare två högre viktgrupperna. Porto 4 skilling respektive 8 skilling. Danmark hade även lokalporton redan från början 1851, med lägsta porto 2 skilling men utan riksbrevens olika viktgränser.

Nya postavtal

Årtalen 1865 och 1869 ovan är intressanta även ur nordisk synpunkt. Dessa år trädde nya postavtal i kraft med Norge och Sverige.

Från 1.10.1865 fanns i Danmark lokalporto på vissa orter på 2 skilling med en gräns 500 gram (sedan 1861), i övrigt inrikes brev 4 skilling (15 gram), till Norge 12 skilling (15 gram) och till Sverige 8 skilling (15 gram).

1853 Fire R.B.S. Thiele I, plåt 1, position 65 stämplat med nummerstämpel 56 och sidostämpel Ringkjøbing 31.8.1853 på brev till Holstebro.

Nya nordiska porton trädde i kraft 1.7.1869 som innebar en nedsättning av brevporton mellan de nordiska länderna (Danmark, Norge och Sverige). Från den tidpunkten var de danska portosatserna oförändrade, det vill säga 2 skilling och 4 skilling, medan brevportot till Norge blev sänkt till 8 skilling och till Sverige sänkt till 6 skilling. Man kan här jämföra med svenska portosatserna där portot till Norge och Danmark sattes till samma nivå som svenska inrikesbrev, 12 öre. Från 1.1.1872 gällde portot 6 skilling även till Norge. Utan kännedom om innehållet i avtalen kan man gissa att de angav en viss maxnivå men att Danmark valde en lägre taxa för inrikesbreven.

Valörer i öre

Som framgår ovan övergick Danmark till öre-valörer 1875. Från den tidpunkten tillämpades portot 4 öre för lokalbrev, 8 öre för inrikesbrev samt 12 öre till Norge och Sverige. De danska portosatserna gällde ända fram till 1.10.1902. Redan 1.1.1871 blev olika viktintervall slopade för inrikes brev, och portona gällde upp till maxvikten 250 gram. Nordiska avtalet hade samma viktgränser som förut, 15 gram, 15-125 gram och 125-250 gram. Till Sverige sänktes brevportot 1.4.1885 till 10 öre och till Norge sänktes det 1.1.1886 till 10 öre. Därvid utgavs också det första frimärket med 10 öres valör.

Utlandsporton

De olika utlandsporton som gällde före 1875 kan inte redovisas närmare här av

utrymmesskäl. Dock ska några ord nämnas om Island, som var tätt knutet till Danmark. Före mars 1870 befordrades brev till Island som departementspost utan avgift; Island betraktades som dansk koloni och post fick medfölja de ganska glesa förbindelser som fanns dit. Från 1.3.1870 normaliserades dock postbefordran och portot sattes till 8 skilling, vilket gällde fram till 1875 (Island fick eget postväsen först 1.6.1873).

UPU

När enhetsporton började gälla inom internationella postunionen den 1.7.1875 blev danska enhetsportot till utlandet 20 öre, med den princip för tilläggsporton för högre viktsatser som gällde inom Postunionen. Portot till Island hade höjts redan den 1.1.1875 till 16 öre, alltså högre än till Norge och Sverige men lägre än det blivande internationella enhetsportot. Den portosatsen gällde till 1.10.1907, då även Island fick den portosats 10 öre som redan gällt i drygt 20 år till Norge och Sverige. Även danska inrikesbrev fick taxan höjd till 10 öre från 1.10.1902 (men med den generösa enhetliga viktgränsen 250 gram). Inga förändringar i brevtaxan skedde efter 1907 fram till en mer turbulent period som startade 1918.

Brevkort

Brevkort utgivna av Posten för inrikes bruk tillkom i Danmark den 1.4.1871 med lokalporto 2 skilling och vanligt porto 4 skilling. Vid öre-reformen 1875 blev valörerna 8 respektive 4 öre.

Det innebär att inrikes brevkort inte fick någon reducerad taxa jämfört med brev. Den ordningen gällde ända fram till 1.10.1888. Lokala taxor för brevkort fanns i Danmark kvar under lång tid och avskaffades först 1955. I Sverige har lokalporto för brevkort inte funnits alls (undantag 1873-76 då lokala brevkort av naturliga skäl fick sändas för samma taxa som lokalbrev).

Till Norge och Sverige taxerades brevkort separat från samma tidpunkt som de infördes internationellt, den 1.7.1875. Till Norge kostade då ett brevkort 6 öre. Till övriga utlandet inklusive Sverige blev portot 10 öre, till

Sverige dock reducerat till 6 öre från 1.1.1877. Posten gav ut brevkort 6 öre brun och 10 öre grön men till en början inga frimärken i dessa valörer. Brevkort kunde sändas till Island från 1.7.1881, porto 8 öre vilket bestod till 1.10.1907. Portot sänktes till 5 öre till Sverige den 1.4.1885 och till Norge den 1.1.1886. Från 1.10.1888 kunde även danska inrikes brevkort skickas till reducerad taxa som blev 3 öre för lokala brevkort och 5 öre för vanliga brevkort. Taxan 5 öre som därefter gällde inrikes och till Norge och Sverige infördes också till Island från 1.10.1907. Till övriga berörda länder inom Postunionen gällde 10 öres porto

Inrikes brev 1916 med porto 10 öre som gällde även till Sverige och Norge t o m 31.5.1918. Inrikes dock för 0-250 gram men Sverige och Norge 0-20 gram.

från starten 1.7.1875. Efter de många ändringarna gällde alla nämnda porton fram till 1918.

Portohöjningar

Den 1.6.1918 påbörjades en period med höjningar av portona. För brevkort blev 7 öre en ny portosats, men höjningen gällde till en början bara till Norge och Sverige. Man kan notera att det då inte fanns något frimärke med valören 7 öre att frankera med så hösten 1918 krävdes sammansatt frankering, i huvudsak tycks korten ha frankerats med 5+2 öre. Den 28.12.1918 utkom valören 7 öre i serien Christian X, lagom till den 1.1.1919 då även inrikesportot sattes till 7 öre (lokalt 5 öre). Nästa höjning, till 10 öre, gällde Norge och Sverige den 1.7.1919

följt av inrikes den 1.10.1919 (lokalt 7 öre). Men det räckte inte. Den 1.7.1920 höjdes inrikesportot till 15 öre (lokalt 8 öre). Dessa inrikesporton fanns kvar till 1926. Portot till Norge och Sverige ändrades inte 1920 utan kvarstod med 10 öre. Man kan gissa att man inte fick eller det var lämpligt att ha högre taxa till grannländerna än den som gällde till övriga utlandet. Detta 10 öres porto som gällt ända från start av internationella postunionen kunde under dessa år inte höjas utan beslut på en postkongress, och dessa blev hindrade under första världskriget och de närmaste åren därefter. Men 1920 kunde den första efterkrigskongressen hållas och den resulterade i en kraftig portohöjning till 25 öre från 1.1.1921. Det portot kvarstod i

6 öres brevkort i maj 1884. Portot gällde till Norge från 1875 och till Sverige från 1877, fram till 31.3.1885. Inhemsk brevkort saknade ännu egen taxa och kostade brevporto 8 öre t o m september 1888.

Danmark till 1926. Därigenom kunde portot till Norge och Sverige höjas till inrikes nivå 15 öre, och detta trädde i kraft 1.7.1921. Det nya portot inkluderade även Island, och från 1.6.1922 också Finland, som från den tidpunkten kom med i det nordiska postsamarbetet (i Sverige låg Island utanför fram till 1928). Efter 1.6 1922 följde portot till Norden de inrikes taxorna för brevkort.

Brevtaxor

Åter till brevtaxorna. Den 1.6.1918 påbörjades en period av taxeändringar även för breven, till en början – i likhet med brevkorten – bara som höjning av brevportot till Norge och Sverige. De nordiska viktgränserna var satta enligt samma princip som tidigare, med den

ändringen att första viktgräns anpassats till internationella nivå, och de bestod därför sedan 1.10.1907 av intervallen 0-20 gram, 20-125 gram och 125-250 gram. Lägsta porto till Norge och Sverige var 12 öre från 1.6.1918. Danska inrikestaxorna hölls oförändrade med 5 öre för lokalbrev och 10 öre för vanliga brev (0-250 gram). Portot till Island hölls dock på 10 öre men som tidigare bara upp till 20 gram. Viktindelningen till Island följde det nordiska avtalet.

Den 1.7.1919 tillkom ytterligare ett viktintervall 250-500 gram när maxvikten för brev höjdes både inrikes och till nordiska länderna. Lokalbrev fick då höjd taxa till 7 öre (0-250 gram) och 30 öre för nya intervallet 250-500 gram. För vanliga inrikesbrev kvarstod

Brevkort till Sverige 7.8.1918, från perioden 1.6-27.12 1918 då ingen valör 7 öre fanns utgiven.

grundportot 10 öre men taxan för nya intervallet blev 4 gånger högre det vill säga 40 öre. Från 1.10.1919 höjdes lokalportona till 10/40 öre och riksportona till 15/60 öre, och från 1.7.1920 ändrades lokalportona till 10/60 öre och riksportona till 20/80 öre. Till Sverige och Norge höjdes portot den 1.7.1919 till 15 öre. Till Island behölls den låga taxan 10 öre i första viktgrupp ända fram till den 1.1.1920 men blev därefter korrigerad till att följa den nordiska taxan.

Portoutvecklingen från 1.7.1920 och framåt kommer bara att redovisas för lägsta viktgrupp, men det ska nämnas att maxvikten i danska inrikestaxorna från 1.3.1921 höjdes till 1000 gram,

men gränsen för lägsta intervall sänktes samtidigt till 50 gram. Detta gällde sedan fram till 1967 (men lokalbrev upphörde 1957).

Lokalportot 10 öre infört 1.10.1919 behölls fram till 1946. Inrikes brevportot 20 öre infört 1.7.1920 kvarstod till 1.1.1927. Då sänktes det till 15 öre vilket kvarstod till 1.7.1940 då det åter blev 20 öre.

Nordiska portot från 1.7.1920 blev 20 öre och följde sedan inrikestaxorna (men som nämnts för 50 gram inrikes och 20 gram Norden).

Utrikesportot 20 öre höjdes 1.1.1921 till 40 öre, sänktes 1.4.1926 till 30 öre och 1.1.1927 till 25 öre (Finland som

Brev till Sverige 13.8.1919 med 15 öres porto, som gällde från 1.7.1919. Inrikes brev kostade ännu 10 öre, fram till 1.10.1919.

utrikes till 1.6.1922 sedan som Norden). Liknande sänkningar av utrikesportot från 40 öre till 30 och 25 öre hade skett också i Sverige men några år tidigare än i Danmark. Danska utrikesportot höjdes 1.1.1934 till 30 öre och den 1.7.1940 till 40 öre vilket bestod till 1.6.1950. I Sverige gjordes höjningen till 30 öre först den 1.7.1936 och där behölls det portot ända tills 1952.

Från 1960-talet och framåt utvecklades de danska taxorna för brev och brevkort ungefär som i Sverige med täta stegvisa höjningar som speglade ett ökande kostnadsläge och inflation i samhällsekonomin. Från 1967 sänktes dessutom viktgränsen för danska

inrikesbrev från 50 g till 20 g. Från juli 1971 ökades antalet vikintervall från 3 till 5, men maxvikt för brev hölls oförändrad med 1000 g. Lägsta brevportot 30 öre 1952 hade i slutet av 1970-talet ökat till 130 öre. För brevkort ökade inrikesportot under samma tid från 20 öre till 110 öre.

Skillnader

De nordiska taxorna i Danmark innehåller en del skillnader att peka på i jämförelse med Sverige. Under tiden 1875-1920 hölls danska inrikestaxor för brev under långa tider på en lägre nivå än till Sverige (och Norge) och även den betydligt högre gränsen 250

Brev till Sverige i oktober 1957 då 30 öres grundporto gällde inrikes för 0-50 gram och till nordiska länder 0-20 gram. Brevet frankerat med 40 öre, för 20-250 gram.

gram gällde för inrikes brev. Sverige hade samma taxor till Danmark (och Norge) under hela den perioden och samma viktgränser inrikes som till dessa länder. (Ett undantag finns i början av 1885 vid sänkning av brevpottot från 12 till 10 öre. Sänkning gjordes inrikes och till Norge vid årets början men till Danmark först i april.) Däremot hade Sverige lägre taxor inrikes än till Norden under 1922-24 vilket Danmark inte hade. Den perioden gällde i Sverige separata taxor till Norden jämfört med inrikes och övriga utlandet, både för brev och brevkort.

En annan skillnad är portorelationen till Island. Sverige tillämpade taxor motsvarande inrikes först från 1928 men bara för brev upp till 250 gram fram till 1940. För övriga Norden gällde avtalet

full ut för brev upp till maxgränsen 500 gram.

I Danmark fanns brevkort men ingen nedsatt taxa inrikes för dessa under en lång inledningsperiod, 1871-1888, medan Sverige bara tillämpade brevtaxa 1872-73, innan portoreducering infördes. Danmark hade också till skillnad från Sverige en särskild taxa för lokala brevkort från 1870-talet fram till 1955. De mest långvariga portosatserna för dessa har varit 3 öre 1888-1919 och 7 öre 1926-46.

Källa för uppgifter om danska porton:

Jørgen Gotfredsen og Jesper Haff: Danske breve 1851-1979 Bind I Forsendelsearter og Portotakster, Aarhus Frimærkehandel 1979

Luftpostbrev till Sveriges statsminister. Under kriget upphörde de flesta luftpostlinjerna. För de som fortfarande uppehölls gällde 1939 års luftposttillägg. Tillägget för Europa var 25 öre. Portot till Sverige var från 1940 20 öre, dvs brevet är överfrankerat med 5 öre?

Arlöv - Efterlysning

Jan Ottosson

Jag håller på att sammanställa min Arlövssamling M-län.

"Arlöv-Arlöv, Industri, postgång och samhällshistoria, lokalt och i världen 1825-1931"

Efter 16 års samlande och forskande så har jag nu börjat sammanställa min samling, men som vi alla någon gång har känt så är det något som man saknar för att man ska känna att man vill ställa ut sin samling för allmänheten, i mitt fall i klass "Open".

Jag har i mitt forskande löst gåtan med den "bortglömda" poststationen, som självaste Kungliga postverkets minnesskrift Arlöv 100 år från 1976 skriver: "Vi startade på Järnvägsstationen – för att sedan flytta till Lommavägen". Men så var inte fallet utan poststationen flytta

bara snett över gatan till Järnvägs-gatan 17 och låg sen där under flera år tills man flyttade till Lommavägen 27.

Samma felaktiga uppgift figurerar i de skrifter som berört postgången i Arlöv, men nu är fallet löst, se vykortet nedan stämplat 1901. Huset står fortfarande kvar på samma adress och lika så hålen efter postlådan som ni kan beskåda på vykortet till vänster om poststationsföreståndare Nils August Falk 1901-1907 där han stoltserar utanför Villa Carlshem med poststationen, Arlöv.

Jag kom för några år sen över handlingar/uppgifter som berör Gångpost, se nästa sida. Den 20 maj 1825 kom sju gårdar i Arlöv överens om att de gemensamt ska dela ut posten, se bifogad bild/bilder, och det har medfört att jag

Poststationen i Arlöv 1901.

behöver gå tillbaka 51 år i tiden från de tidigare uppgifterna som var från 1/1-1876.

Det har medfört att jag nu saknar brev/försändelse/gångpost adresserat till Arlöf eller Burlöv innan eller efter år 1825. Andra samtida samhälle i Burlöv som sökes är, Alnarp, Görslov, Nordanå, Sege, Sunnanå, Tågarp och Åkarp.

Jag hoppas med er läsaers hjälp få in material som berör Burlövskommun 1825-1931 så att resultatet av allt mitt arbetet blir så heltäckande som möjligt.

Jag har mycket bra material för byte, jag får ett objekt av er och ni får tre objekt av mig. Det finns ett gammalt ordspråk som lyder "*Bättre att hjälpa än att stjälpa*". Avslutningsvis, jag hoppas att ni fick en intressant och trevlig läsning? ◇

Jan Ottosson
Polhemsgatan 6
171 58 Solna
e-post: jan.ottosson@ungaornar.se
Tel: 070-442 39 44

Handlingar om gångpost.

Välkommen till PostNords

Unikt tillfälle!

- I vår monter erbjuder vi detta unika cylinderavdrag som bara finns i 25 sexemplar, säger Bo Høifeldt, försäljningschef vid PostNord Frimärken.

Cylindervarv svartavdrag Vikingatid

Numrerat cylindervarv i svart ståltryck. Från tryckningen av häftet Yngre järnålder - Vikingatid. Upplaga: 25 ex. Pris 2.500-kronor.

Mässpris! 1.900 kr

Rymdbrev

Numrerat och specialstämplat brev som färdats runt polcirkeln med forskningsballongen PoGOLite. Upplaga: 249 ex. Pris 249 kronor.

s monter på NORDIA 2015.

Frankeringsmärken med svenska motiv

Kebnekaise i Lappland, Stadshuset i Stockholm och en älgko från de svenska skogarna. Tre vackra motiv som alla har funnit sin väg till de nya frankeringsmärkena som PostNord Frimärken ger ut i samband med NORDIA 2015.

Teckna abonnemang - få exklusivtryck Dressyr som gåva

Om du börjar abonnera på svensk eller dansk årssats eller årsbok får du exklusivtrycket Dressyr som gåva. Exklusivtrycket är numrerat och signerat av gravören Lars Sjööblom.

Köp frimärken och frimärksprodukter på www.postnord.se. Klicka på länken HANDLA ONLINE så kommer du direkt till e-butiken. Det går också bra att beställa via vår kundservice, e-post pf-kundservice@posten.se och telefon 020-788 788 (må-to 9-16, fre 9-15)

VI LEVERERAR!

”Hjärnblödningar”

Kjell Arvidsson

Från vår medlem Kjell Arvidsson har vi fått ovanstående bild (bilden är något beskuren) med texten:

”Här en bild på 2 ganska ”svarta” stämplat. Den nedre är säkert samma, som fanns i tidningen¹ och det är därför ganska troligt, att det är någon av Malmös IRM har fått stor hjärnblödning.

Modern filateli är mycket intressant.”

¹ Hembygdsfilatelisten nr 2 sidan 3.

Faser i klumpstämpelns utveckling

Hans von Euler

Klumpstämpeln har till uppgift att fungera som makuleringsstämpel på otympliga försändelser, så kallad klump. Dessa ska därvid märkas med information om postanstalt och datum, precis som vanliga postförsändelser. Stämplat som tillverkats i gummimaterial har dominerat.

De första gummistämplatarna för detta ändamål torde ha varit de som prövades på avgående avdelning i Malmö från mitten av 1930-talet. Dessa hade en för "expeditionsstämplat" typisk enradig datering av typ dd MÅN åååå – se exempel från Malmö och Eskilstuna i figur 1.

Figur 1.

Efter världskrigets slut, då gummi blev mer lättillgängligt, började man pröva sig fram på flera håll.

I början av 1950-talet var flera tillverkare aktuella och man använde enligt uppgift figurerna för att särskilja dessa, i tre grupper:

- **A – Sexuddiga streckstjärnor**
(oftast en enda)

Se exempel i figur 2 och tabell 1.

- **B – Femuddiga streckstjärnor**
Se exempel i figur 4-7.

- **C – Inga streckstjärnor**

Se exempel i figur 3 och tabell 2.

Figur 2, exempel på sexuddiga streckstjärnor.

Figur 3, exempel på stämplat utan utsmyckning.

Grupp A och C är kända från ett tjugotal postanstalter vardera (se tabell 1 och 2, som inte gör anspråk på att vara fullständiga). Grupp B, med femuddiga stjärnor har blivit den helt dominerande gruppen, där man kan utgå från att nästan samtliga postanstalter har haft en eller flera sådana. Alla var uppbyggda som normalstämpel 59 och benämns ibland Nst 59 G i kataloger.

Precis som fallet är med normalstämpel 59 som metallstämpel används lösa datumstilar för sifferinnehållet (dag, månad, år). Stämplat från 1950-talet har då siffror som skiljer sig från dem som användes senare genom att de är högre och smalare. Se figur 4 och jämför med dateringen i senare stämpelavtryck, till exempel figur 5-8. Även blandbesiffringar förekommer lokalt i skarven.

Ort	Antal	År	Ort	Antal	År
Bofors	1	51	Lund 1	1	53
Borås 1	1	50	Lund 1	2	53
Enköping 1	1	49	Malmö 4	1	51
Eskilstuna	1	51	Malmö Ban	1	86
Falkenberg	1	52	Motala	2	53
Gävle 1	1	51	Norberg	1	60
Gävle 1	2	53	Stockholm 4	1	51
Göteborg 3	1	52	Stockholm 7	1	52
Göteborg 8 ?	1	51	Stockholm 7	2	52
Jönköping 1	1	53	Stockholm 18	1	51
Jönköping 1	2	56	Trollhättan 1	1	51
Jönköping 1	3	84	Ulricehamn	1	50
Kristianstad	1	51	Västerås 1	1	49
Köping	2	54	Örebro 1	1	52

Tabell 1, exempel på kända stämplat med sexuddig stjärna.

Användningen av klumpstämpel-verktyg varierar från ort till ort: medan man på sina håll synes vara noga med att bara använda dem för klumpförsändelser, ser man på andra ställen en vidsträckt användning på vanliga försändelser som brev och vykort. Anledningen kan vara att gummistämplarna är lättare och har upplevts som mer ergonomiska.

I det första fallet blir stämpelavtrycken mer svårfunna.

I slutet av 1960-talet kunde man notera en ny trend: stämpeldiametern sänktes från 27-28 mm till 25-26 mm och man bytte till en mindre stilsort för namnet på postanstalten. Stämpeln blev mindre, lättare och billigare; i nyskick gav den tydliga avtryck. Således värt att prova, eller? – Tja, nackdelen var att

Figur 4.

Ort	år	Ort	år
Alvesta	58	Linköping 1	53
Arboga	54	Ludvika 1 ?	62
Borlänge	53	Osby	58
Borlänge 1	57	Rörvik	84
Borås 5	52	Solna 2 ?	81
Bromma 1	54	Stockholm 7	54
Brämhult ?	69	Stockholm 20	52
Deje	82	Sundsvall 1	53
Enköping 1	52	Trelleborg	54
Eslöv	60	Uddevalla 1	52
Hagfors ?	69	Uppsala 1	54
Hägersten 1	54	Visby 1	52
Johanneshov	53	Västervik	53
Kalmar 1	56	Ängelholm	54
Karlstad 1	57	Örebro 5	57

Tabell 2, exempel på kända stämplat utan utsmyckning.

de små bokstäverna blev svårlästa efter en tids användning när bokstävernas detaljer blev igensatta. Alla makuleringsstämplat får beläggningar; det bildas en gröt av stämpelfärg, damm och lösa pappersfibrer vid användning, som bör avlägsnas (helst dagligen). Miniversionen av klumpstämpeln var särskilt känslig för detta och från mitten av 1970-talet fasades användningen av dessa stämplat ut. Se exempel i figur 5 (Bäckefors och Herrljunga(?)).

För postanstalter som behövde mer än en klumpstämpel kunde dessa hållas isär genom att antalet streckstjärnor kunde varieras. Vid beställning kunde

man ange hur många stjärnor man önskade – när det var första gången nöjde man sig oftast med en. Ett billigare sätt att skaffa sig tre olika var att beställa ett antal med tre stjärnor och man kunde sedan klippa bort en eller två stjärnor för att få olika stämplat. På så sätt kunde man med en enda gjutform med tre stjärnor få stämplat med till exempel 1-3 stjärnor.

När man på detta sätt minskade antalet stjärnor genom att klippa bort dem var det ingen självklarhet att dessa blev fullständigt avlägsnade. Det finns åtskilliga exempel på avtryck där rester av ofullständigt borttagna stjärnor kan

Figur 5, Bäckefors och Herrljunga(?).

Figur 6, stämplat med ofullständigt borttagna stjärnor.

ses tydligt – två exempel visas i figur 6 (se föregående sida).

Vid ett möte för filatelister på 1980-talet berättade en talare från Posten att den första stämpeln med fem stjärnor gick till Uppsala som respons på ett önskemål om en djärvare utformning med till exempel en fotboll i stämpelbilden. Längre än till att medge fem stjärnor ville man dock inte gå, inte då... Några exempel med fem stjärnor visas i figur 7. Även stämplarna med fem stjärnor kunde editeras lokalt genom avlägsnande av en eller annan stjärna.

När man prövar nya idéer inom Posten och vill kontrollera utfallet har

att de stämplats efter dessa klockslag. Man kan också notera att när vissa postanstalter får egenskapen att vara en terminal syns det ofta tidigare och tydligare på klumpstämpeln än på de ordinarie datumstämplarna.

På 1990-talet kom ett antal klumpstämplar med alla datumsiffror på en rad. Troligen innehåller de en sifferhjuls-mekanism som gör att det går fortare att ställa om datum. Nu är det inte längre samma arrangemang som Nst 59, så det förefaller logiskt att sätta etiketten Nst 62 G på dem. Som i andra stämplar med denna geometri kan man finna två olika dateringsalternativ:

Figur 7, stämplar med 5 stjärnor.

klumpstämplarna en fördel i att vara snabbt och relativt billigt modifierbara för sådana ändamål. I figur 8 (se nästa sida) visas exempel på stämplar som utformats för särskiljning av försändelser som kommit in i senaste laget för att med garanti vara framme nästa dag, till exempel. Siffrorna 19 och 20 markerar

rak datering (dd.mm.åå)

och

omvänd datering (åå.mm.dd).

Se figur 9 och 10 på nästa sida.

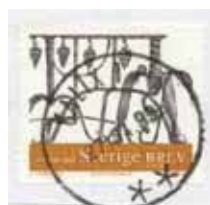
Vissa samlare ogillar dessa stämplar eftersom de ibland ger otydliga avtryck eller marodör-makuleringar. Ändå bru-

Figur 8. Siffrorna 19 respektive 20 står för klockslaget.

Figur 9, tre exempel på rak datering.

Figur 10, med omvänd datering.

kar en välvårdad gummistämpel ge väl så vackra avtryck som andra stämplat och

de utgör ett viktigt inslag i den moderna stämpel-historien. ◇

SS Bore I:s grundstötning den 6 April 1950

Gunnar Zetterman

Ångfartyget Bores förlisning på nyårsaf-ton 1899 är både omskriven och välkänd bland filatelister och breven med de rosa etiketterna är eftersökta bland samlarna.

Mindre känt är dock att detta fartyg varit ute på andra äventyrliga seglatser.

Eftersom rederiet trodde att Bores förlisning var en totalförlust lät man beställa ett nytt fartyg. När det visade sig att Bore gick att bärga döptes fartyget om till Bore I och nybygget fick heta Bore II. En grundstötning ägde rum 1911. År 1918 eldhärjades fartyget i Hangö hamn och sänktes avsiktligt, för att släcka elden. Efter bärgningen såldes fartyget till Finska Ångbåtsaktiebolaget (FÅA) och fick namnet Hebe. Det lär senare ha bytt namn till Åbo. År 1926 köpte Rederiaktiebolaget Bore tillbaka fartyget, som återfick namnet Bore I.

I slutet av december 1939 mitt under det finska Vinterkriget avgick fartyget med isbrytarassistans till Åbo. Efter ett kort uppehåll i Mariehamn kom rapporter om fientligt flyg. Alla passagerare beordras ner till nedre däck och lägga sig kring maskinrummet. Bore I bombades men undgick en fullträff, men splitter

genomborrade fartyget. I gryningen kom nya rapporter om fientlig flyg. Fartyget stoppades och besättningen och passagerarna beordrades att avlägsna från fartyget. Ombord fanns en kontingent svenska frivilliga kustartillerister, på väg till Pellinge, som öppnade eld med kulsprutor. Bomberna orsakade bara mindre splitterskador på styrhytten. Efter en halvtimme återupptogs färden till Åbo, som man nådde i skymningen, när sirenjud om fientligt flyg ljud varför fartyget stoppades och alla fick springa i land och ta skydd.

Natten den 6 april 1950 var klar och Bore I hade lämnat Åbo och var på väg till Stockholm, via Mariehamn med 213 passagerare ombord och en besättning på 40 man. Eftersom vädret var klart var fartygets radarutrustning avslagen. Plötsligt uppstod tät dimma

med noll sikt. Man kunde inte se båtens akter från fören. Radarn slogs på, men dåtida anläggningar innehöll 50 till 60 rör vilka behövde en uppvärmningstid på 5 till 7 minuter. Innan radarn var funktionsduglig (vissa uppgifter antyder att den kan ha krånglat) kom fartyget 30 meter ur kurs och gick på grund strax efter klockan 2 på natten. Det var en sydremmare ungefär 300 meter från Storgrynnan nordöst om Lidskär och rakt öster om Herrö på Lemland, det vill säga utanför fasta Ålands sydspets. Kompassen lär också ha visat 2 streck fel. Farten var låg, 2 till 3 knop, men stöten blev så kraftig att passagerare slungades ur sina kojor. Fartyget la sig långsamt över åt babord. Viss panik utbröt till en början, eftersom för rummet och turistklass snabbt vattenfylldes och när det visade sig att de 7 livbåtarna bara

Påskkort med violett stämpel: "Skadad vid s/s Bore 1 grundstötning", typ 1.

räckte till kvinnor och barn. Dessutom saknade en livbåt dykdalben och började ta in vatten. En kvinna fick ges en lugnande spruta av en läkare, eftersom hon i hysteri ville kasta sig överbord. En manlig passagerare fick ett nervsammanbrott och måste tas omhand. Velli Hietanen tog det däremot lugnt och lämnade inte sin hytt förrän han hittat sina manschettknappar.

Så småningom lugnade situationen ner sig, eftersom det stod klart att fartyget stod säkert på grundet och ingen omedelbar fara förestod.

Fartygets nödsignaler uppfattades av Helsingfors radiostation och en radioamatör, då Mariehamns Kustradio var stängd mellan 24 och 7.15.

Klockan 4.10 bröts kontakten ett tag och man befarade att fartyget sjunkit.

Efter cirka 4 timmar fick fartyget assistans och passagerarna fördes i land och kördes sedan i bussar till Mariehamn. Därifrån flög en del med ett extrainsatt flygplan. De övriga fick fortsätta med Bore V, som anlände kl 16.00 till Mariehamn från Åbo.

Fartyget tätades provisoriskt och med hjälp av de finska bärgarna Protector och Hercules drogs fartyget av grundet och kunde sedan för egen maskin ta sig till Åbo, dit man anlände kl 17.45 på lördagen.

Efter ankomsten började man lossa lasten, bland annat 11 ton rysk kaviar och en lastbil, som också var med på

Försändelse med violett stämpel: "Avarié par l'eau à l'échouage du paquebot "Bore I" le 6. 4. 1950 sur le parcours Turku-Stockholm", typ 3.

Heimdall, när hon gick på grund i januari samma år och då Bore I fått assistera hennes passagerare. Lastbilen fick sedan fortsätta sin färd med Heimdall, som är ett välkänt fartyg bland haveripostsamlare efter hennes grundstötning i Stockholms skärgård den 8 september 1929 med intressanta etiketter. Bore I togs upp på Chricton-Vulcans slip och lär ha kommit i trafik igen efter ett par veckor. Båten togs ur trafik 1961 efter över 60 års tjänst.

Den bärgade posten har behandlats på minst fyra olika sätt. Detta skulle kunna tyda på att posten tagits om hand på flera ställen. Ett möjligt scenario skulle kunna vara att större delen av posten kunde bärgas redan innan fartyget drogs av grundet och att

denna fördes till Stockholm. Resterande postsäckar kanske först när båten lags i docka och blivit länsdumpad och att dessa då behandlats i Finland. Kanske någon i läsekretsen kan verifiera eller falsifiera detta antagande. I så fall bör typerna 1 och 3 vara från Stockholm. Typ 3 är nästan alltid vidarebefordrade i svenska postverkets genomskinnliga skyddskuvert med texten: "Inneliggande försändels har ingått hit/i skadat skick". Typ 2 och 4 är sällan förekommande.

- På post till Sverige användes en tvåradig violett stämpel : Skadad vid s/s Bore I grundstötning
- Etikett med fransk text: Endommagé au naufrage (Skadad vid skeppsbrott).

Försändelse med etikett: "Endommagé en naufrage", Typ 2.

- Treradig violett stämpel: Avarié par l'eau à l'échouage du/paquebot "Bore I" le 6.4.1950/sur le parcours Turku-Stockholm (Skadats av vatten vid grundstötning av ångaren "Bore I" 6.4.1950 på rutten Åbo-Stockholm).
- Etikett med engelsk text: Damaged by water in the grounding of the s/s

Bore I, on the 6.4.1950, during her voyage from Turku to Stockholm

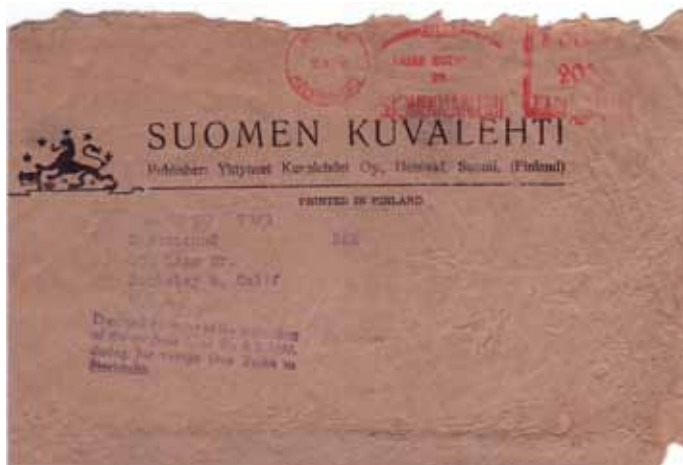
Försändelser från denna grundstötning verkar vara något sällsyntare än från 1899 års. Troligen beroende på att en stor del av posten till Sverige bestod av Påskkort, som slängdes efter helgen. ◇

Källor

Hufvudstadsbladet	7 april
Jakobstads Tidning	7 april
Vasabladet	7 och 9 april
Aftonbladet	6 april, Kvällsupplagan
Expressen	6 april
Svenska Dagbladet	8 april

Förbundet Svenska Finlandsfrivilligas Tidning Nr 1 – 1988; Martin Kronlund, Rivstart: Frivilliga fick elddop redan på Bore I

Hoggarth & Gwynn, Maritime Disaster Mail A study of mail salvaged from maritime disasters, as casualties of war, collisions, fires, shipwrecks and stranding, 2003

Försändelse med violett stämpel: "Damaged by water in the grounding of the s/s Bore I, on the 6.4.1950, during her voyage from Turku to Stockholm", typ 4.

Ångbåtspost efter Norrlandskusten

Gunnar Lithén

På mötet den 29 april 2015 berättade Göran Heijtz och Gunnar Lithén om ångbåtsposten efter Norrlandskusten. Göran berättade om ångbåtsposten före inrättandet av ångbåtspostexpeditioner

(åbxp) där ångbåtens namn skrevs på kuvertet. Gunnar berättade om tiden då ångbåtspost-expeditionerna var inrättade. Totalt visades ett 80-tal bilder, ett par av dessa visas nedan.

19/11 1884

19/6 1885

13/5 1886

4/7 1887

*s/s Prins Gustaf /1/¹ ÅNGBÅTS PXP No 121, typ III.
I bruk på sträckan Sundsvall-Svartvik 1884-1890.
Mellan 1884-1886 är stämpeln sidovänd, 90 grader.*

Inrikes brevkort daterat Ramsele 3/9 1888 sänt till Nösunds Salteri bolag, Nösund. Stämplad med Svensk ÅNGBÅTS PXP No 142, typ III, 3/9 1888 ombord på den Finska ångbåten Gustaf Wasa som var registrerad under ett Ryskt rederi. Expeditionen var i bruk från 3/8 1888 och året ut, på sträckan Sundsvall-Härnösand-Vasa (i Finland).

1 /1/=den första ångbåten med detta namn som har haft åbxp inrättad.

Inrikes brev i första viktklassen sänt från Öregrund 10/7 1873 till H Herrar Holmberg & Möller Stockholm. Stämplad ombord på s/s Per Ennes med ÅNGBÅTS PXP No 10, typ I, 10/7 1873. Expeditionen var i bruk under åren 1873-1879 på sträckan Stockholm-Gävle.

Inrikes brev i första viktklassen sänt från Gävle 10/7 1872 till Kronobefallningsman H Herr L. Westerlund, Enånger. Stämplad ombord på s/s Trafik /1/ (se not 1) med ÅNGBÅTS PXP No 40, typ I, 10/6 1872. Expeditionen var i bruk på sträckan Gävle-Hudiksvall under åren 1872-1874. ÅNGBÅTS PXP No 40 är den enda expedition som var i bruk norr om Gävle under vapentygs perioden.

Stämpeldatabasen

Hans-Ove Aldenbrink

Stämpeldatabasens bakgrund

Stämpeldatabasen bygger på den omfattande insamling och registrering av uppgifter om ortstämplar som har genomförts av Bernt och Sten Wahlberg.

Bernt Wahlberg, som arbetar som högstadielärare i matematik, skapade i mitten av 1980-talet en databas för registrering av ortstämplar. Databasen kom under åren att utvecklas och man bytte programvara ett par gånger. Bernt gjorde en del av arbetet, men det var fadern, Sten Wahlberg, som stod för det allra mesta av den registrering som kom att göras under mer än 20 år. Sten

hade jobbat på Sweda, som tillverkade kassaregister. När företaget lades ner 1980 var Sten 59 år gammal. Han blev arbetslös och sedemera pensionär. Efter hustruns bortgång 1987, kom Sten att ägna nästan all sin tid åt att registrera ortstämplar.

Han plöjde igenom alla uppgifter i Postens arkiv och på Postmuseum angående tillverkning och skrotning av stämpelstampar, han mätte och jämförde stämpelavtryck, både de han och Bernt ägde och allt som fanns på Postmuseum.

Dessutom gick han noga igenom alla auktionskataloger. Uppgifter som registrerades var tillverknings- och skrotningsdatum när dessa var kända, tidigaste och senaste kända stämpelavtryck, stämpeltyp, diameter, ortnamnets längd, bokstavshöjd samt när det fanns flera undertyper, hur dessa kunde särskiljas.

När alla stämplat byttes ut i början av 2000-talet, fördes även de nya stämplat in. Eftersom det för dessa dock inte fanns exakta uppgifter hos Posten, är den delen inte lika väl dokumenterad.

När Sten på ålderns höst fick problem med synen, kunde han inte längre fortsätta med det omfattande arbetet. Sten Wahlberg avled i början av 2015, vid en ålder av 93 år.

Under 2013 framkom idén att det digra arbete som Wahlbergs lagt ned, skulle kunna göras tillgängligt för fler intresserade samlare. Kontakter togs mellan Wahlbergs och Hembygdssfilatel-

listerna, och tanken var att konvertera databasen på ett sådant sätt att den skulle kunna presenteras på Hembygdsfilatelisternas hemsida, och även vara sökbar. Arbetet med detta har letts av Hans-Ove Aldenbrink och hans företag Aljo-Data.

Aldenbrink och sin databasexpert Jerker Rosenqvist har tillsammans med Göran Heijtz arbetat i flera år med genomgång och analys av stämpeldatabasen. De har delat upp vissa uppgifter i olika sökfält för att göra databasen ännu mer sökbar på detaljinformation. Detta arbete är inte helt klart ännu. Det är inte mindre än 75 000 stycken stämpelposter. De har arbetat fram en registerlayout och kompletterat databasen med fält för att sökningar ska kunna ske enligt Facit Postals® ortsnamn.

Det kommer så klart att komma nya upptäckter av stämplat. Tidigaste och senaste avstämplingar är uppgifter som ständigt förändras. Även helt nya stämpeltyper kommer ju till. Vi har nu normalstämpel 64 där det numera ska stå POSTNORD i stället för POSTEN. Dessa stämplat måste också registreras.

Databasen är konstruerat så att man ska kunna rätta upp felaktigheter och komplettera med nya uppgifter. Det finns också möjlighet att lägga upp till fem olika stämpelbilder för en och samma stämpel. Det finns inga bilder i dag, men det är nu fullt möjligt att lägga in dessa också.

Det finns också en historiksdatabas där alla ändringar loggas, vem som har gjort uppdateringen och när den gjordes. Alla uppgifter från originaldatabasen kommer inte att ändras dessa finns alltid sparade per unik stämpel.

Vem som ska uppdatera stämpeldatabasen är en fråga för Hembygdsfilatelisternas styrelse.

Göran och Hans-Ove har i alla fall diskuterat detta och de har kommit fram till att om man kan få intresserade samlare som har datorvana att hjälpa till. Dessa personer kan ju sitt samlingsområde som kan vara till exempel ett län eller landskap.

Det som man kan göra i framtiden är att man ska kunna göra snygga utskrifter och kanske till och med göra albumblad. Detta får bli en fråga för framtiden.

Demonstration

Under NORDIA 2015 kommer stämpeldatabasen att finnas tillgänglig i vår monter.

Hans-Ove Aldenbrink kommer att hålla en demonstration. För tidpunkt se Nordias dagsprogram.

Tillgänglighet

Styrelsen har ännu inte fattat beslut om stämpeldatabasen bara skall vara tillgänglig för våra medlemmar eller alla intresserade. ◇

Bazarpost i Göteborg, del 1

Gunnar Zetterman och Gunnar Lithén

Bazaren för Skrofulösa Barn

Bazaren ägde rum den 14 och 15 mars 1902.

Kring förra sekelskiftet var tuberkulos en utbredd folksjukdom som drabbade många barn och ungdomar. De led ofta av så kallad skrofulos, en

sorts körteltuberkulos. Läkaren Ernst Lindahl hade under sina resor i utlandet sett väl fungerande kustsanatorier för skrofulösa barn och 1900 utsåg han Vejby sandplantering till platsen för sitt kustsanatorium.

Den första byggnaden stod klar i juni 1903 och fick namnet Kronprinsessan Victorias Kustsanatorium. Det var för att samla in pengar till denna verksamhet som man anordnade denna bazar. Den stod under H. K. H. Kronprinsessans beskydd. ◇

Bazaren för Skrofulösa barn i Göteborg.

No. 368. Göteborg. Östra Hamngatan.

Imp. F. W. H. & Co.

Bild: Gunnar Lithén.

C.W.T.L.

C.W.T.L

Vår medlem Jan Halldén vill ha hjälp med ovanstående stämpel "C.W.T.L."

Stämpeln finns på ett "Qvitto å inlemnadt rekommenderat bref.", Blankett n:r 135 som användes åren 1873-1894. Formuläret är stämplat Wislanda 26/6 1874. Wislanda är en station på Södra stambanan strax söder om Alvesta i Småland.

Det är en försändelse av andra vikt-klassen (-7 ort), det vill säga 24 öre plus 18 öre i rek tillägg. Kvittot är undertecknat av föreståndaren för järnvägen och posten i Wislanda, stationsinspektorn J. Andersson.

Som mottagare står A. Roos i Filipstad. Stämpeln verkar inte vara en post- eller järnvägsstämpel.

Jöns Andersson, född 1845, var stationsföretåndare i Wislanda 1873-1903. Wislanda station öppnades 1862 och 1874 invigde Oscar II privatbanan KWJ som gick mellan Karlshamn och Wislanda.

W skulle kunna stå för Wislanda och C för Carlshamn, men vad är då betydelsen av de övriga bokstäverna? Vem är A Roos i Filipstad? Alla tips från läsekretsen som kan lösa problemet är välkomna. ◇

Vislanda. 03070

Qvitto å inlemnadt rekommenderadt bref.

Å härvarande postanstalt har denna dag blifvit till befordran inlemnadt ett rekommenderadt bref, adresseradt till Filipstad och A. Roos; derå detta till bevis meddelas.

Befordringsavgift rdr 24
Rekommenderatavgift " 18
För mottagningsbevis " —
Summa rdr. —

(Blankett nr 135.)
Grafiskt utg.

REKOMMENDERAD I BREFF

Wislanda 26/6 1874

C.W.T.L

Qvitto å inlemnadt rekommenderat bref till Filipstad från Wislanda 26/6 1875.

Möten Hösten 2015

ONSDAGEN DEN 30 SEPTEMBER KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Katalogisering och typning av Nst 64 i nya Postal, samt tillämpningar, Göran Heijtz.

ONSDAGEN DEN 21 OKTOBER KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Inför Nordia 2015, om samlingar med hembygdstema och föreningens fyra ramar, informationsbord, stämpeldatabasen mm.

ONSDAGEN DEN 18 NOVEMBER KL. 17.00 - 18.30

På Postmuseum Konferensrummet.

Kl. 17.00 - 17.30 Samling.

Kl. 17.30 - 18.30 Gunnar Lithén berättar lite om Fartygs-, rederi- och ruttstämplat, som blir ett nytt litet avsnitt i Postal IX. Här finns det mycket material som vi inte känner till ännu, men som finns, fast det är moderna stämplat en del av dem.

LÖRDAGEN DEN 21 NOVEMBER KL. 12.00 - 16.00

På Postmuseum Filmsalen.

Posthistorisk Dag med SSPD.

Efter önskemål kan vi ta med brev med mera ur

Lars Lundevalls omfattande material.

Kontakta oss om önskemål på län.

Ta gärna med eget bytesmaterial.

Aktuella mötesdata finns alltid på föreningens hemsida:

www.sff.nu/hembygdsfilatelisterna

Annonspriser:

Medlemmar: gratis (svartvit)

Handlarannons (färg):

Helsida bak 1200 kr,

Övriga helsidor 1000 kr

Halvsida 600 kr

Handlarannons (svartvit):

Helsida bak 800 kr

Övriga helsidor 750 kr

1/2 sida 400 kr

1/4 sida 250 kr.